

**אף אחד, כולל
חברה קדישא,
אינו רוצה את
בית הקברות,
אבל הוא יוקם**

**פלונוטר
של
קברים**

רמת-השרון - קברים סביב "לה" אמר מי שהיה ראש מועצת רמת-השרון, פסח בלקין, כשהתעוררה לראשונה פרשת בית-הקברות ממערב למוקם שבוע שעבר, תשע שנים אחרי ההחלטה על ההפקעה של שטח בית-העלמין, חמש שנים אחרי הוצאתה של פקודת ההפקעה על-ידי מי שהיה שר-האוצר של ממשלת המערך, יהושוע רבי-נוביץ ז"ל, וכחודש אחרי המלצת ועדת הפנים של הכנסת, בראשותו של ח"כ ה"מערך שלמה הלל - החלטה שאף אחד מהגורמים המעוניינים אינו מעוניין בה - יצאו תושבי שכונת רמת-אביב ג' להפגין נגד הקמת בית-הקברות בשכונתם.

"הצגת השבוע בשכונה: החי על ה"מת", קראה כרוזה שנישאה בידי של ארזו בן ה-9, שמחלון חדרו אפשר יהיה לצפות בעתיד בהלוויות העוברות. בכרוזה אחרת נאמר: "לא נחליף צחיק ילדים בקריאת אל-מלאך-רחמים!"

בור, שעליו משתרעת המיזבלה העירונית. ב-1975, אחרי לחצים של החברה קדישא בתל-אביב, אישר יהושוע רבי-נוביץ את הפקעת השטח ממערב ליישוב. ואז החל המאבק של רמת-השרון, שכבר התפתחה ועוד אמורה היתה להתרחב. ושל עיריית תל-אביב, שצפתה את התפשטותה של רמת-אביב באזור המכונה היום רמת-אביב ג', שתי הרשויות גייסו למאבק חברייכנסת, שהפעיל ביניהם היה בועז מואב.

"הסתבר לי שיש פה מעשה חלמאי", אומר מואב, "מינהל-מקרקעי-ישראל הביא שמאיי-קרקעות, שהעריך את הקרקע ב-50 אלף לירות לדונם. כמוכן, במחירי 1975. כלומר, הקרקע של בית-העלמין תעלה לחברה-קדישא 15 מיליון לירות." בינתיים התברר, שגם אנשי משרד-התחבורה גורסים שהתוכנית איננה סבירה, שכן הם יאלצו לסלול כביש-גישה מיוחד לבית-הקברות העתידי לקום. "כביש תל-אביב-חיפה הוא כביש עמוס, מס' 1 ביר, מואב, "הלוויות נוסעות לאט ובר-שיירות, ולא ייתכן להפסיק את התנועה כל יום למשך כמה שעות."

קילומטר יותר, קילומטר פחות

מינהל-מקרקעי-ישראל, או בראש-שותו של מאיר זורע, כתב למואב: "המינהל הודיע וחזר והודיע, כי אינו רואה במקום הנ"ל אפשרות טובה, מס' 1 ברת שאתה מונה ומסירות אחרות. ברם זו האפשרות החוקית היחידה הקיימת היום." כן הודיע המינהל וחזר והודיע, "כי ישמח לקדם אפשרות טובה יותר, ובליבד ש"תאושר כתוכנית בניין ערים לבית-הקברות."

זורע סיים את המכתב למואב באומרו: "רק אשמח אם מאמציק אתה יעזרו לתקן הטעות, ובימינו!"

חודש לאחר מכן פירסמה החברה קדישא את דבריה: "ההצעה האלטרנטיבית מתקבלת גם על דעתה של החברה קדישא בתל-אביב, משום שבבית-העלמין

רמת-השרון, מכיוון צומת הקאנטרי-קלאב, שעל העורק הראשי תל-אביב-חיפה.

אבות ובנים

אחד הראשונים, שהחל את מאבקו נגד התיכנון החלמאי להקמת בית-העלמין עוד ב-1975, הוא, הד"ר בועז מואב, מי שהיה באותה עת חבר-כנסת של ר"ק. ברשותו של מואב מצויים תיקים גדושים בהתכתבויות עם המוסדות הממרי שלתיים הנוגעים בדבר. "אני לא מבין את הדבר הזה", אומר מואב, "כיום חוקר באוניברסיטת תל-אביב, כבר אז היה ברור לכולם, שהמעשה איננו הגיוני, ו-

לגופו של ענין אומר:-

- המקום היחיד בו קיימת ת.ב.ע. מאושרת לבית-קברות - הוא האתר שבסמוך לכביש חיפה-ת"א, הנזכר במכתבך.
- ממ"י הודיע - וחזר והודיע - כי הוא אינו רואה במקום הנ"ל אפשרות טובה, מס' 1 ברת שאתה מונה ואחרות. ברם, זו האפשרות החוקית היחידה הקיימת כיום.
- כן הודיע ממ"י - וחזר והודיע - כי ישמח-לקדם אפשרות טובה הימנה ובלבד אם תאושר כת.ב.ע. לבית-קברות.

מכתבו של מי שהיה מנהל מינהל-מקרקעי-ישראל מאיר (ממ"י) זורע שנכתב בתשובה לפנייה של "רק אשמח אם מאמציק יעזרו לתקן הטעות."

לתקן הטעות

הקיים כבר נמצאים מיבני השירותים, שי אם ייבנו במקום חדש יצריכו שנים ארוכות של עמל והשקעה כספית ניכרת ו-מייותרת, בת מיליוני לירות."

מישרד-הביטחון הסכים לתחלופת הקרקע, ואז הגיעה ההודעה שהטילה וטו על התיכנון. הוועדה לשמירת קרקע חקלאית, הרשאית על פי החוק להטיל וטו, הודיעה כי היא מתנגדת להקמת בית-קברות על האדמה החקלאית הנמצאת בסמוך לקריית-שאלו.

הדיונים פסקו והפלונוטר הביורוקרטי לא הותר. לכולם היה נוח לשיכוח את הנושא. אלא שבתום חמש שנים שב הי עניין והתפוצץ.

הצעד האחרון נעשה לפני שבועיים. ראש מועצת רמת-השרון, מנחם שרמן, וסגן ראש עיריית תל-אביב, דויד שיפמן, פנו לוועדת-הפנים של הכנסת בבקשה, שתואיל לשימוע הצעה מתורשת שלהם, שזכתה באישור החברה-קדישא ומישרד-הביטחון. "אנחנו מציעים הרחבה של קריית-שאלו לכיוון קרקע בור, צפונה מבית-הקברות, לכיוון הכפר-הירוק, או מר מנחם שרמן. "אנחנו מקווים שוועדת הפנים של הכנסת תפקח עיניים ותראה איזה טעות תיעשה אם ישאירו את בית-הקברות המתוכנן בתוך מקום מיושב. אחרי הכל, מה זה משנה שני קילומטרים יותר או שני קילומטרים פחות. לפעמים אני חושב שזו סתם עקשנות."

מטרה קורן

הוחלט: הוועדה ממליכה את יו"ר הוועדה לזמן את כל הגופים להם איננסרסים בבית הקברות; עיריית ת"א, משרד הבטחון, מינהל מקרקעי ישראל והוועדה המקומית לבדוק את האפשרויות להרחיב את בית העלמין בק. שאול לצד כערב או לצד מזרח וזאת כתחלופה לכסה בנוס 6311 שנועד לסמך בבית עלמין יו"פ תכנית המתאר הקיימת.

להרחיב ולא להקים

שכבר בשלהי 1975 החליטה על אפשרות העלמין בקריית-שאלו, על חשבון הקרקע המיועדת. הוועדה

הוועדה המחוזית לבינוי ערים להרחיב את בית-העלמין בקריית-שאלו, אולם עדיין לא הגישה אותן. בינתיים התחלפו ממשלות וועדת הפנים של הכנסת בראשותו של ח"כ התשרד שלמה הילל אישרה את צו ההפקעה של שר האוצר דאז, יהושוע רבינוביץ על האדמות במקום.

שיגרום הפסד כספי ברור למדינה. כבר אז ידעו, שאפשר, על-ידי הגיון בריא, לשנות את התוכנית כך שכולם ירוויחו. והנה, העניין שקע. עכשיו אישר שלמה הלל את מה שהממשלה שלו תכננה לפני חמש שנים. וכי כולו היה לעשות אחרת? איך אפשר שיקום ויגיד שהממשלה שלו טעתה, שעשתה שטויות?"

תחילתה של הפרשה בשנת 1971. עם פירסום תוכנית המיתאר של רמת-השרון. כבר אז היה ברור כי לחברה-קדישא של תל-אביב יחסר בעתיד שטח קרקע נרחב להקמת בית-קברות עירוני. הוועדה הי-מחוזית לתיכנון ולבניה התחילה ללחוץ על הוועדה המקומית, כדי שזו תאשר לה הקמת בית-עלמין במערב של אזור הי-יוקרה. את הקרקע לבית-העלמין תכננו להשיג משלושה מקורות: קרקע ממשלית, השייכת למינהל-מקרקעי ישראל, בר-תחום השיפוט של תל-אביב; קרקע ממ-

חברייכנסת, תושבי תל-אביב, שבאו לת"מון כתושבי רמת-אביב ג', נשאו דברים. ביניהם ח"כ אברהם שריר, שהבטיח קבל עם ועדה: "אני אחיה הראשון, שאשכב לפני הדחפורים, שיבואו להכשיר את הקרקע לבית-העלמין."

רים בפרשה מעוניין בהקמת בית-העלמין במקום המיועד. אלא שתסבוכת בירור-קריתית, משום מה אינה ניתנת להתרחב. היא המסכלת את פיתוחן של הבטות קבלת תמוש התוכנית, תהיה רמת-השרון מור-קפת בתי-קברות מכל עבר. בצד הדרומי - ליד כביש הרצליה-גנה, נמצא בית-הקברות הצבאי קריית-שאלו. ממזרח - בצומת כביש גהר-ירעונה, מצוי בית-הקברות של רמת-השרון עצמה. צפונית מזרחית, באזור רחוב הנצח, משתרע בית-הקברות הישן. אם יוקם בית-הקברות החדש, הוא יחסום את צידה המערבי של